

ШУМ

Михайло Анатолійович
Kaf.oblik.hif@gmail.com

ЯКИМЕНКО

Оксана Євгенівна
oeyakimenko@gmail.com

ЛИМАР

Катерина Геннадіївна

к.е.н., доцент, завідувач кафедри,
Харківський інститут фінансів
КНТЕУ

старший викладач, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

студент, Харківський інститут
фінансів КНТЕУ

УДК 657.286.3

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОБЛІКУ КОРПОРАТИВНИХ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

ORGANIZATION OF USE AND ACCOUNTING OF CORPORATE BANKING CARDS

SHUM Mykhailo Anatoliiovych – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTUEU

YAKYMENKO Oksana Yevheniivna – Senior Lecturer, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTUEU

LYMAR Kateryna Hennadiivna – student, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTUEU

У статті визначено нормативно-правові засади організації операцій з банківськими платіжними картками на підприємствах та порядок бухгалтерського обліку таких операцій. Мета дослідження полягає в розкритті нормативно-правового забезпечення організації використання та обліку електронних платіжних засобів, а саме: корпоративних банківських платіжних карток. У статті розкрито поняття платіжної картки, порядок та обмеження її використання, особливості відображення в обліку операцій з корпоративними банківськими платіжними картками (як носія інформації, так і коштів, що зберігаються на такому рахунку).

* * *

The article defines the legal framework for the organization of transactions with bank payment cards at enterprises and the accounting procedure for such transactions. In Ukraine, the number of non-cash transactions in 2018 increased by almost 33.0% compared to 2017 and amounted to 3.1 billion units, while the volume - by 55.4% and reached UAH 1 297 billion. As of 2018, the share of non-cash transactions using payment cards issued by Ukrainian banks reached 45.1% 1. It is 5.8 in. This is higher than in 2017 (39.3%). Such a positive trend is associated with a steady increase in demand for non-cash transactions among Ukrainians and the promotion of innovative financial services. At the same time, there are a number of questions regarding the proper organization of transactions with modern electronic payment facilities at enterprises, especially regarding the documentation of transactions on the use and control of funds from corporate bank payment cards.

The purpose of the study is to disclose the legal framework for the organization of the use and accounting of electronic payment means, namely: corporate bank payment cards. The concept of payment card, the procedure and restrictions on its use have been revealed in the article: yes, a corporate bank card, like any payment card, is an electronic payment method that can be used (as well as to perform card account transactions) after current account client will enter into an appropriate agreement with the bank. When making payment card transactions, the legal restrictions on its use should be considered: it is not possible to receive salaries, other payments of a social nature; make payments on foreign trade contracts (contracts); to make foreign investments in Ukraine and investments of residents abroad.

Among the features of recording in the account of transactions with corporate bank payment cards should be divided their account as the medium of information (on the balance sheet account on account 08) and the funds stored in such account (for this exclude subaccount 313). Thus, the study found that corporate card accounts have the same rules of use as those for a regular business entity account, but there are a number of restrictions on the direction of use of such cards. Documenting transactions at all stages of the accounting process, from issuing the card to reporting on the use of funds from such card, is essential for the accounting of such cards.

Ключові слова: електронний платіжний засіб, платіжна картка, законодавча база, документація, рахунки бухгалтерського обліку

Key words: electronic payment instrument, payment card, legal basis, documentation, accounting accounts

ВСТУП

Станом на 1 січня 2019 р. українські банки емітували майже 59,4 млн. платіжних карток. Усього в 2018 р. держателі платіжних карток українських банків здійснили 3,9 млрд. операцій, що на 26,7 % більше, ніж у 2017 р., а їх обсяг збільшився на 35,4 % та склав майже 2877 млрд. грн. Кількість безготівкових операцій за цей період зросла майже на 33,0 % порівняно з 2017 р. і становила 3,1 млрд. шт., а обсяг – на 55,4 %

та досяг 1 297 млрд. грн. Частка обсягу безготівкових операцій із використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за підсумками 2018 р. досягла 45,1 %. Це на 5,8 в.п. більше порівняно з результатами 2017 р. (39,3%). Такий позитивний тренд пов'язаний зі стабільним підвищенням попиту на безготівкові операції серед українців та популяризацією інноваційних фінансових сервісів [1].

Водночас існує низка питань відносно правильної організації операцій з сучасними електронними пла-

тіжними засобами на підприємствах, особливо у частині документального оформлення операцій з використання та контролю за коштами з корпоративних банківських платіжних карток.

Теоретичну основу дослідження питань організації обліку операцій на рахунках в банках склали нормативно-правові акти, наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: А.Б. Борисов, Р.П. Дянів, Й.С. Завадський, А.Г. Загородній, В.Г. Золотогоров, Г.О. Партин, М.І. Савлук, В.С. Сухарський, А.І. Щетинін та інші.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні нормативно-правового забезпечення організації використання та обліку електронних платіжних засобів, а саме корпоративних банківських платіжних карток.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним та інформаційним підґрунтям статті виступають наукові праці, матеріали Інтернет-сервісів з питань бухгалтерського обліку, нормативно-законодавчі акти тощо.

Під час проведення дослідження використані методи аналізу, логічного узагальнення, порівняння, діалектичного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Станом на 01.01.2019 в Україні працювало 73 банки – учасники карткових платіжних систем [1]. Банківські установи під час випуску карт повинні користуватися нормами чинного законодавства.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують випуск та використання платіжних карт в Україні, є:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346.

2. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затверджене постановою Правління НБУ від 05.11.2014 р. № 705.

3. Інструкція про порядок відкриття, використання та закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492.

Відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» електронний платіжний засіб – це платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ. А платіжна картка – це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі у касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [2].

Користувачем електронного платіжного засобу може бути юридична або фізична особа. Банк-емітент має право надавати суб'єктам господарювання корпоративні електронні платіжні засоби.

Таким чином, корпоративна банківська картка (як і будь-яка платіжна картка) є електронним платіжним засобом, використовувати який можливо (як і здійснювати операції за картковим рахунком) після того, як клієнт – власник поточного рахунку (у випадку з корпоративною карткою це – юридична особа або підприємець) укладе відповідний договір з банком. У такому договорі банк зобов'язаний, зокрема, зазначити види платіжних операцій, які користувач має право здійснювати з використанням електронного платіжного засобу, правила та максимальний строк їх виконання [4].

Зважаючи на вищесказане, можна зробити висновок, що для карткового рахунку установлені такі ж правила використання, як і для звичайного рахунку суб'єктів господарювання

Водночас слід зважати, що кошти з поточного рахунку юридичної особи не можуть бути використані за допомогою електронного платіжного засобу для: одержання заробітної плати; інших виплат соціального характеру; здійснення розрахунків за зовнішньоторговельними договорами (контрактами); здійснення іноземних інвестицій в Україну та інвестицій резидентів за її межі.

Корпоративні банківські рахунки найчастіше використовують для розрахунків для відряджень та забезпечення господарських потреб. Для підтвердження витрат, понесених працівником під час відрядження чи у господарських цілях, він повинен, окрім відповідних підтвердних (первинних) документів (рахунків готелів, проїзних квитків й інших первинних документів), подати разом з авансовим звітом документи, що підтверджують здійснені за допомогою платіжних карток розрахунки, а саме:

- квитанції платіжного терміналу;
- чеки банкомата;
- сліпи;

– інші документи за операціями з використанням електронних платіжних засобів у паперовій формі.

Перелічені документи складаються та друкуються державною мовою за місцем проведення операції у такій кількості примірників, яка потрібна для всіх учасників операції. У разі якщо працівник знімав аванс із картрахунку, то разом з авансовим звітом слід подати документи про одержання готівки з поточного рахунку (чек банкомату, копію видаткового ордера, довідки за встановленими формами, сліп, квитанцію торговельного терміналу тощо).

Документальне оформлення операцій із застосуванням платіжних карток, емітованих банками-резидентами, здійснюється відповідно до норм чинного законодавства. Документи за операціями з використанням електронних платіжних засобів та інші документи, що застосовуються в платіжних системах для платіжних операцій з використанням електронних платіжних засобів, можуть бути в паперовій та/або електронній формі. Водночас єдина форма для таких документів відсутня – форми документів за операціями з використанням електронних платіжних засобів (квитанції платіжного терміналу, чек банкомата, сліп та інші документи) встановлюються правилами платіжних систем, але вони повинні містити обов'язкові

реквізити, визначені Положенням № 705.

Документи платіжних систем обов'язково мають містити такі реквізити:

- ідентифікатор еквайра та торговця або інші реквізити, що дають змогу їх ідентифікувати;
- ідентифікатор платіжного пристрою;
- дату і час здійснення операції;
- суму та валюту операції;
- суму комісійної винагороди;
- реквізити електронного платіжного засобу, дозволені правилами безпеки платіжної системи;
- вид операції;
- код авторизації або інший код, що ідентифікує операцію в платіжній системі [3].

Крім того, зауважимо: корпоративна платіжна картка є іменною, тобто емітується на довірену особу юрособи, яка й може розпоряджатися коштами на відповідному картковому рахунку. Водночас використання платіжної картки за довіреністю не допускається.

Як об'єкт бухгалтерського обліку корпоративна банківська картка є бланком суворої звітності. А отже, якщо можна визначити вартість цього об'єкта (сплачені банку суми за емісію картки), то його слід показати на забалансовому рахунку 08 «Бланки суворого обліку».

Також в оперативно-кількісному обліку платіжну картку слід відображати.

Після завершення терміну використання картки із забалансового обліку слід списати такий об'єкт.

За збереженість корпоративної картки на підприємстві має відповідати конкретна особа – як сам керівник підприємства, так і інші працівники. Із працівником, варто укласти договір про повну матеріальну відповідальність, адже з допомогою картки можна отримувати готівку. Водночас порядок застосування корпоративної картки працівниками підприємства можна прописати в окремому наказі по підприємству.

Оперативно-кількісний облік руху банківських карток на підприємстві можна здійснювати у Журналі реєстрації використання на підприємстві корпоративних банківських карток. Чинним законодавством затвердженої форми чи назви цього документа не передбачено. Тому можливо у журналі навести такі колонки (графи) таблиці, як: номер запису; дата видачі; П.І.Б. держателя; номер картки; дата повернення картки; підпис бухгалтера (особи, яка видає та зберігає картки).

Використання такого документу допоможе здійснювати контроль за використанням такої картки. Оскільки контроль руху й цільового використання коштів за рахунками користувачів із використанням електронних платіжних засобів здійснюється власниками цих рахунків. А отже, саме керівник повинен моніторити правильність використання коштів, знятих із картрахунку, та своєчасність повернення невикористаних авансів. Такий моніторинг здійснюють за допомогою банківської виписки й даних касової книги.

Інструкцією до користування Планом рахунків передбачено, що грошові кошти, перераховані на картковий рахунок, слід обліковувати на субрахунок 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті». За Дт субрахунку 313 відображається поповнення карткового рахунку, а за Кт – списання (використання, перерахування) коштів із карткового рахунку [5].

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами дослідження було визначено, що для корпоративного карткового рахунку встановлені такі ж правила використання, як і для звичайного рахунку суб'єктів господарювання, проте, існує низка обмежень за напрямками використання таких карток.

Для бухгалтерського обліку таких карток важливе значення має документальне оформлення операцій на всіх етапах облікового процесу: від видачі картки і до звітування за використання коштів з такої картки.

Список використаних джерел

1. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2018 рік. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687>
2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. №2346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
3. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затверджене постановою Правління НБУ від 05.11.2014 р. №705. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14>
4. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах: Інструкція затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.03 р. № 492. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?>
5. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України: Інструкція затверджена Постановою Національного банку України від 11.09.2017 р. №89. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26>

References

1. Payment Cards Market and Payment Infrastructure Market Overview for 2018. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687> (in Ukrainian)
2. On Payment Systems and Funds Transfer in Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001 №2346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (in Ukrainian)
3. Regulations on the Procedure for Issuing Electronic Payment Instruments and Performing Transactions with Their Use, Approved by the Resolution of the NBU Board dated 05.11.2014 №705. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14> (in Ukrainian)
4. On the Procedure for Opening, Use and Closing Accounts in the National and Foreign Currencies: The Instruction was approved by the Resolution of the NBU Board dated November 12, 2003 No. 492. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?> (in Ukrainian)
5. On the Application of the Accounting Scheme of Banks of Ukraine: The Instruction was approved by the Resolution of the National Bank of Ukraine dated September 11, 2017 No. 89. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26> (in Ukrainian)

СИСОЄВ

Андрій Вікторович
 sysoievandrey@gmail.com

УДК 005.935..339.17

ВИДИ КОНТРОЛІНГУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
 ТОРГІВЛІ

аспірант, Київський
 національний торговельно-
 економічний університет

THE CONTROLLING KINDS OF OPERATIONAL ACTIVITY OF TRADING
 COMPANY

SYSOIEV Andrii Viktorovich – postgraduate student, Kyiv National Trade and Economics University

У статті проведено критичний аналіз доцільності та коректності наведених науковцями видів контролінгу для застосування у межах контролінгу операційної діяльності підприємств торгівлі. Обґрунтовано доцільність виділення нових видів та класифікаційних ознак контролінгу. Зокрема, ідентифіковано різновиди контролінгу за функціональними підрозділами бізнесу, за видом активів та зобов'язань; за доходами та видатками; за коефіцієнтними показниками фінансової звітності; за сценаріями. На основі ідентифікованих різновидів контролінгу сформульовано нову класифікацію контролінгу операційної діяльності підприємства торгівлі».

* * *

В статье проведен критический анализ целесообразности и корректности приведенных учеными видов контроллинга для применения в рамках контроллинга операционной деятельности предприятий торговли. Обоснована целесообразность выделения новых видов и классификационных критериев контроллинга. В частности, идентифицированы разновидности контроллинга за функциональными подразделениями бизнеса, по виду активов и обязательств; по доходам и расходам; за коэффициентными показателями финансовой отчетности; по сценариям. На основе идентифицированных видов контроллинга сформулирована новая классификация контроллинга операционной деятельности предприятия торговли».

* * *

Introduction. Scientists have already begun to apply it actively in various directions and spheres of activity of the enterprise. There is a need not only to identify its contents, but also to structure its varieties according to different classification characteristics. This will deepen the understanding of its essence for further correct use and avoid terminological confusion.

The purpose is to identify varieties of controlling with the help of its classification.

Results. Most scientists do not focus on and do not identify the key criterion by which controlling is divided into strategic and operational. These types of controlling belong to different management horizons. Since the management horizon can be divided into strategic, tactical and operational management horizons, we propose to distinguish similar types of controlling. By scope of coverage we offer allocation controlling of market, of holding (group of companies), of enterprise, of enterprise division. Internal and external controlling do take place in reality. Such separation should be made by source of origin of controlling in relation to the enterprise. In addition, it is proposed to highlight the combined type of controlling. Classification of controlling can be made by the level of centralization of management: centralized and decentralized. According to functional divisions of business, we propose to distinguish such types of controlling as controlling of sales, of marketing, of personnel, of logistics, of production, of procurement, of security, of financial management, of investment activity, of business development (innovation), of risk management. By type of assets and liabilities, we can identify the control of intangible assets, fixed assets, financial investments, inventories, accounts receivable, cash assets, bank loans, target financing, deferred tax liabilities, accounts payable for goods, works and services, accounts payable by the calculations. That is, in content, we are talking about controlling in the context of articles of the balance sheet of the enterprise. By revenues and expenditures can be allocated controlling income from the sale of products (goods, works, services), the cost of sales (goods, works, services), other operating income, administrative expenses, sales costs, other operating expenses, income from participation in capital, financial expenses, equity losses. The coefficients of the financial statements distinguish controlling for efficiency, solvency, business activity and financial stability. In the context of the scenarios, you can distinguish controlling goals by pessimistic scenarios, optimistic scenarios and weighted scenarios

Conclusion. The proposed classification of controlling the operating activities of the enterprise much deeper reveals its additional characteristics and the areas in which analytical and management actions of controlling can be carried out, revealing its content. Contributes to the avoidance of terminological errors and further misunderstandings in the process of applying varieties of controlling.

Ключові слова: контролінг, контроль, класифікація контролінгу, контролінг операційної діяльності

Ключевые слова: контроллинг, контроль, классификация контроллинга, контроллинг операционной деятельности

Keywords: controlling, control, classification of controlling, operational activity controlling

ВСТУП

Контролінг як окремих об'єкт дослідження виник відносно нещодавно. Науковці вже почали його активно застосовувати у різних напрямках та сферах діяльності підприємства. Виникає необхідність не лише в ідентифікації його змісту, але й структуризації його різновидів за різними класифікаційними озна-

ками. Це дозволить поглибити розуміння його сутності для подальшого коректного застосування та уникнення термінологічної плутанини.

Деякі питання дослідження різних видів контролінгу розкривали у своїх дослідженнях вітчизняні (М.М. Вуйців, Д.О. Баюра, Н.А. Казакова, Е.А. Хлевная, Л.К. Цветкова, Г.В. Моргун, І.Б. Млинко, М.В. Тарасюк, О.П. Полтініна, М.М. Стефаненко, Б. Валуєв та